

АДЕКВАТНОСТ НА ПРИЛАГАНИТЕ РЕХАБИЛИТАЦИОННИ УСЛУГИ СПРЯМО НУЖДИТЕ НА ЛИЦА С ХРОНИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ И ТРАЙНИ УВРЕДИ

Ирина Караганова

Summary: The complex rehabilitation involve the provision a combination of educational, preventive, therapeutic, social, economic and psychological services in accordance with the specific health needs of the individual. Unfortunately, amid the increased public concern to raising the morbidity in the population, amount and scope of the offered rehabilitation services is very limited. The focus of the study is to assess the main barriers limiting access to comprehensive rehabilitation of persons with chronic diseases and long-term disability

Key words: *Chronic diseases, Complex rehabilitation*

ВЪВЕДЕНИЕ

Хроничните неинфекциозни заболявания или т.нар. „болести на съвременния живот“ са сред най-разпространените причини за физическа неспособност и преждевременна смъртност на населението в световен мащаб.

България е сред страните, значително засегнати от този проблем.

Водещи са заболяванията на сърдечно-съдовата система, мозъчно-съдовите заболявания, хроничните респираторни болести и захарен диабет.

Тревожен и е фактът, че съществува тенденция към подмладяване и разширяване на епидемията от тези болести. Това увеличава негативното им влияние върху социално-икономическото развитие на обществото. [2]

Един от основните критерии за определяне на социалната значимост на заболяванията е хроничният им ход на протичане и свързаното с него предоставяне на комплексно и дългосрочно лечение.

За съжаление, здравните системи страни не са подготвени да отговорят ефективно на здравните нужди на населението по отношение на хроничните неинфекциозни болести. [5].

ИЗЛОЖЕНИЕ

Следва да се отбележи, че хроничните заболявания не са просто заболявания, а състояния, които съпътстват страдащите през целия им живот.

Прогресивният ход на протичане и неблагоприятните здравни последици свързани с тях са предпоставка за загуба на работоспособност и значително влошаване на качеството на живот на засегнатите лица.

В тази връзка, услугите и мерките, които се предоставят за лечение, трябва да са съобразени със тази тяхна специфика.

Хронично болните лица се нуждаят от добре структурирани и фокусирани дългосрочно лечение и грижи, насочени към подобряване и поддържане на оптимално здравословното състояние и благополучие.

Съответно, наред със съпътстващата медикаментозна терапия, ключова роля в комплексния характер на лечението има и провеждането на адекватна и дългосрочна комплексна рехабилитационна терапия.

Комплексната рехабилитация предполага предоставяне на съвкупност от образователни, профилактични, медицински, социално-икономически и психологически услуги, в съответствие със специфичните здравни нужди на индивида.

Необходимо изискване е тя да бъде достатъчно продължителна и да се повтаря във времето до преодоляване или намаляване на психологическите и физически аспекти на влошеното здраве.

В действителност, практиката показва, че достъпът до рехабилитационни услуги е твърде ограничен. [1 - 7]

Сведенията от национални стратегически документи и проекти за подобряване на общественото здраве показват следните ограничения:

- ✓ Липсва актуална информация за наличните услуги за лица с хронични заболявания;
- ✓ Недостатъчен е обемът от дейности насочени към здравно образование, превенция и промоция на здравето;
- ✓ Действащите програми за медицинска и физикална рехабилитация при лица с хронични заболявания не предоставят пълния набор от необходимите услуги;
- ✓ Достъпните рехабилитационни програми не са съобразени с реалните потребности на пациента;
- ✓ Предоставеният обем от здравни услуги се съчетава с отсъствие на необходимите по вид и качество рехабилитационни дейности. Липсват достатъчно възможности за избор и комбиниране на услуги;
- ✓ Предвидената продължителност на рехабилитационния курс не е съобразена с характера на протичане на хроничните заболявания. Седем-дневната рехабилитация по клинична пътека е крайно недостатъчна, за да се достигне терапевтичен ефект.
- ✓ Недостатъчен е и броят на клиничните пътеки за рехабилитация.

Във връзка с гореизложените данни интерес представлява проучването на общественото мнение относно достъпността и адекватността на предлаганите в момента рехабилитационни услуги.

За целта стартира пилотно анкетно проучване след пациенти с хронични заболявания в град Русе.

Анкета включва пет основни въпроса насочени към проучване на удовлетвореността на пациентите от предлаганите рехабилитационни услуги.

Цел на проучването:

Да се оцени адекватността на предлаганите рехабилитационни услуги спрямо нуждите на лица с хронични неинфекциозни заболявания.

Основни критерии за оценка на данните:

- ✓ познаване (информираност за)
- ✓ достатъчност
- ✓ достъпност

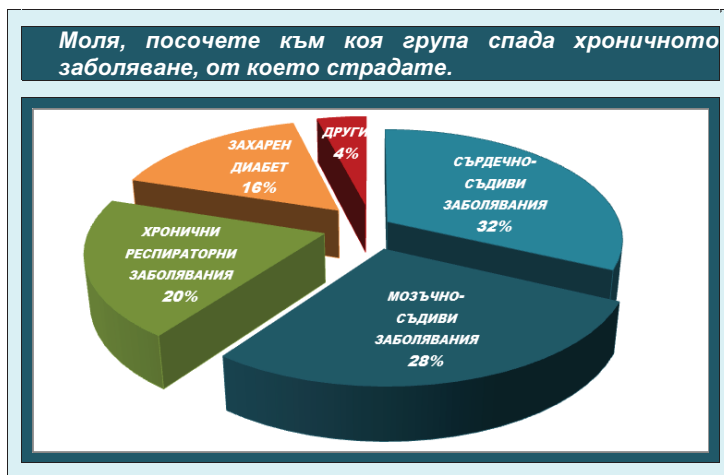
на предлаганите в момента рехабилитационни услуги

Материал и методи:

Лицата, включени анкетното проучване са подбрани на случаен принцип. До момента в анкетата са участвали 25 души с хронични заболявания.

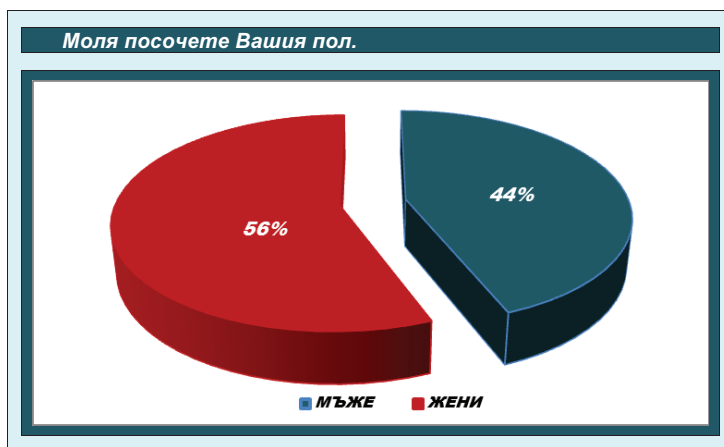
Резултати:

Основните групи хронични заболявания сред включените в анкета пациенти са илюстрирани на Фигура 1.

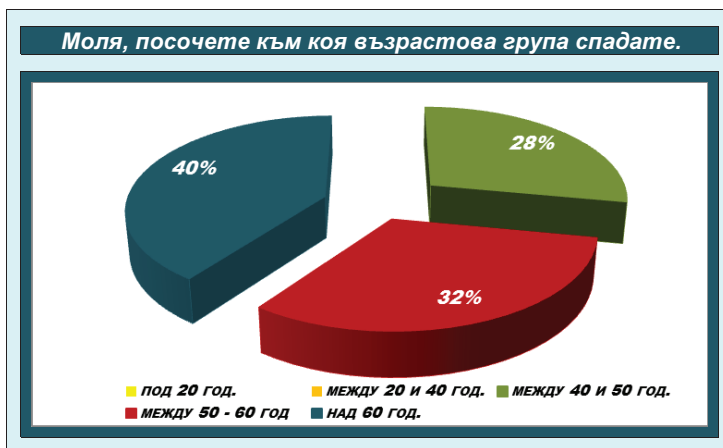
Фиг. 1. Основни групи заболявания сред анкетираните пациенти

По-голямата част от лицата страдат от сърдечно-съдови заболявания (32%). Висок е и процентът на мозъчно-съдовите заболявания (28%). С хронични респираторни заболявания са 20% от анкетираните, а 16% имат захарен диабет.

Фиг. 2. Разпределение по пол

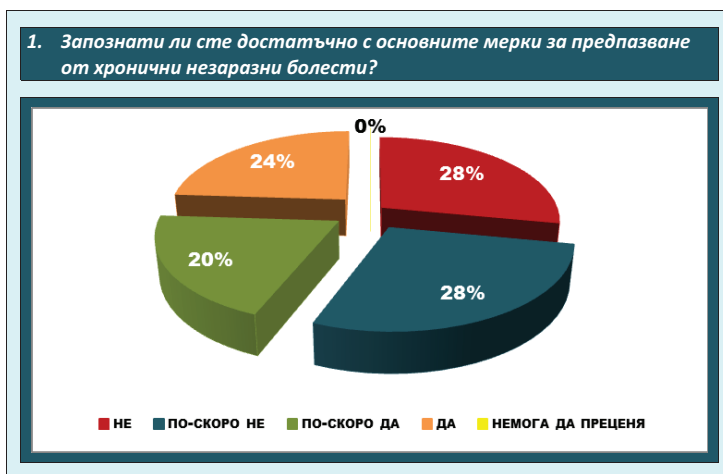
Разпределението на мъже спрямо жени е почти равностойно като жените (56%) са малко повече от мъжете (44%), **Фигура 2.**

Фиг. 3. Разпределение по възраст

Най-голям относителен дял имат пациентите над 60 год. (40%), следвани от пациентите във възрастовата група между 50 – 60 години (32%). Под 50 години са 28% от анкетираните лица, **Фигура 3.**

Основната част от анкетата, свързана с проучването на удовлетвореността на пациентите от предлаганите рехабилитационни услуги включи следните въпроси:

Фиг. 4. Информираност на пациентите относно методите за превенция на хроничните неинфекциозни болести

Едва 24% от анкетираните са запознати достатъчно с основните мерки за превенция и ограничаване на хроничните неинфекциозни заболявания, **Фигура 4.**

Тези данни насочват към факта, че действащите кампании за здравно образование, профилактика, рехабилитация и промоция на здравето са

недостатъчни или не са общодостъпни. Разширяването и подобряването на услугите по промоция и профилактика е осъзнато желание на пациентите и ще доведе до подобряване на здравния статус на населението и намаляване на здравните потребности.

В тази връзка, следва да се предложи по-голям обем и разнообразие от дейности, които да са общодостъпни за населението – масов спорт или туризъм.

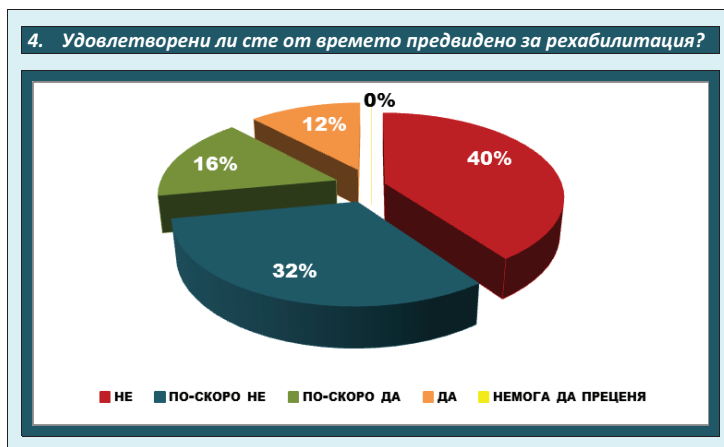
Фиг. 5. Информираност на пациентите относно достъпът до рехабилитационни услуги

Като цяло, по-голямата част от изследваните лица не са информирани (36%) или са недостатъчно информирани (28%) за рехабилитационните услуги, от които могат да се възползват. Това е важна причина за разширяване на обема и обхвата на информационните кампании за опазване на общественото здраве, **Фигура 5**.

Фиг. 6. Ползване на рехабилитационни услуги

Достъпът до рехабилитационни услуги е обвързан с здравните политики и държавните средства отделяни за здравеопазване. Предвид хроничният ход на протичане на неинфекциозните заболявания и тежките усложнения свързани с тях е необходимо да се очертаят мерки насочени към увеличаване на броя и вида на предлаганите рехабилитационни услуги, **Фигура 6.**

Фиг. 7. Удовлетвореност от продължителността на рехабилитационния курс

Данните от фигура 6 показват, че времето предвидено за рехабилитация е крайно недостатъчно според пациентите ползващи тези услуги. Едва 12% са удовлетворени от продължителността на рехабилитационния курс, **Фигура 7.**

Фиг. 8. Удовлетвореност от ползваните в момента рехабилитационни услуги

Значителен е процентът на неудовлетворените от обема на ползваните рехабилитационни услуги (35% - не; 31% по-скоро не), **Фигура 8.**

Разминаването на предлаганите рехабилитационни услуги и съществуващите потребности на засегнатите лица, насочват към проблема за отсъствието на възможност за избор и комбиниране на услуги.

Важно е да се обмислят начини за предлагане на допълнителни услуги отговарящи на индивидуалните потребности на пациентите.

По-голямото разнообразие от услуги и рехабилитационни програми и по-голямото индивидуализиране на предлаганите услуги би могло да удовлетвори потребностите на населението.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Хроничните неинфекциозни заболявания са значим и нерешен медицински и социален проблем.

Разрастващата се епидемията от тези болести поставя борбата със социално-значимите заболявания на челно място в здравната политика на страната.

За съжаление, здравните системи, не са подготвени да отговорят ефективно на здравните нужди на засегнатите лица.

Изхождайки от комплексния характер на проблемите на хората с хронични заболявания, разработването на мултидисциплинарни програми за рехабилитация на тези лица е основна възможност за подобряване здравето на хронично-болните лица.

В тази връзка, е необходимо да се очертаят конкретни мерки, за преодоляване на всички ограничения затрудняващи достъпа до комплексна рехабилитация на лицата с хронични неинфекциозни заболявания и трайни увреди

ЛИТЕРАТУРА

[1] Международен институт по здравеопазване и здравно осигуряване Република България. Преглед и стратегия за националното здравеопазване, 2004

[2] Национална програма за превенция на хроничните незаразни болести 2014 - 2020

[3] Национална програма за превенция на хроничните незаразни болести 2014 – 2020

[4] Национална стратегия за равни възможности за хората с увреждания

[5] Пенчев, К. „По пътя на пациента“, Доклад на Омбудсмана на Република България за проблемите в системата от медицински и физикални услуги, предоставяни в специализираните болници за рехабилитация, в контекста на правото на хората с увреждания на медицинска рехабилитация

[6] Проект! Национална здравна стратегия 2014 – 2020

[7] Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015

За контакти:

гл. ас. Ирина Караганова, Катедра “Обществено здраве и здравни грижи”, Русенски университет “Ангел Кънчев”, тел.: 082-821993, e-mail: karaganovai@abv.bg

Докладът е рецензиран.